

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală. Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 36.

Educația poporului.

Nu trebuie să ne perdem forțele combatînd, cu ură și pasiune, pe aceia, cari nu împărtășesc ideile noastre.

Este foarte măgulitor pentru un popor, cînd fruntașii lui se întrec, care de care, a prezenta soluțiuni pentru înălțarea lui morală.

Am mai spus și altădată că ne găsim în plină dezvoltare; manifestațiunile acestei dezvoltări le vedem pe toate terenele. Masa cea mare română, durere, nu este pretutindeni destul de conștientă. O parte a națiunii, mai ales țărănimea, stă în apărare pentru a nu fi înghițită de valurile vremilor năpraznice. Înaintarea și perfecționarea mijloacelor de comunicație au adus foloase omenirii, dar au și strîmătorat la popoarele mai înapoiate, mai ales pătura țărănimii. Timpul acesta de apărare, ar fi utilizabil în altă direcțiune culturală.

Am avut ocaziunea să discut în această privință cu mai mulți fruntași; unii optimiști, alții mai pesimiști; toți însă au fost de acord că singură apărarea nu este suficientă.

Ce trebuie dar făcut, ca spiritul moral-cultural să pătrundă în masse și să dea rezultate?

Avem o pleiadă tînără de preoți și învățători; între ei mulți foarte buni. Aceștia, stînd în contact direct cu poporul, să nu piarză nicio ocaziune, ca să fie poporului cuvîntări ocazionale, în cari să-i descrie pe-ripetiile prin cari am trecut. Începînd cu leagănul neamului nostru, de pe malul

Tibrului, continuînd cu timpurile de splendoare ale Romei antice; să treacă apoi în revistă partea tristă a evului vechiu și de mijloc; să spuie cauzele decăderii și slăbiciunii cari ne-au cauzat atîtea rele și ne-au ținut atîta timp locului. Să se descrie cu înflăcărare licăririle de viață, temporale, de pe timpul fraților Asani; să treacă apoi la formarea voivodatelor și principatelor, la luptele confesionale și religioase, la redesteptarea literară transilvană, la despărțirea bisericească și la reconstituirea mitropoliilor noastre naționale.

La fiecare epocă să se scoată în relief persoanele importante, pentru cari trebuie dezvoltat un cult deosebit, pentru ca numele lor să treacă dela generație la generație.

Astfel de pildă viața și faptele marelui Șaguna ar trebui să străbată și în colibele țărănilor. Chiar și virtuțile fruntașilor nostri în viață ar trebui arătate mai dinadins poporului, spre a se încălzi și încuragea prin mîngăerea că are și el fruntași ca și alte popoare.

Dupăcum sînt conducătorii, așa este și poporul!

Dacă spicuim cele ce se scriu în gazete, vom constata, că mulți preoți și învățători sînt demni de toată stima, dînd dovezi de multă hărnicie. Ar trebui să se formeze o *carte a neamului*, în care să se treacă numele tuturilor fruntașilor, cari se disting pe terenul cultural, intervenindu-se totodată la forurile ecleziastice, ca acești fii demni ai neamului nostru, să fie apreciați după vrednicie, pro-

movînd astfel binele și pe cale practică de-oarece, cum se știe: „exempla trahunt“.

Cînd distincțiunile se dau după merit — ceiace se poate face fără supărare — atunci, orcît ar fi de bogat cineva, tot nu și-ar ajunge scopul, dacă faptele sale nu ar atrage după sine distincțiunea.

La caz cînd acești apostoli ai neamului nostru vor aduna cît mai multă lume împrejurul lor, și cînd aceste întruniri se vor face cît mai des, aluatul se va plămădi bine, și pînea dătătoare de viață se va coace pe nesimțite, și spre mirarea multor neîncrezătorii, cînd ultimul cioban din sat va ști, cine au fost părinții noștri, ce sîntem, și ce putem fi noi, dacă vom propăși în calea culturii mîntuitoare.

Exemplele cele mai bune, în privința statorniciei, ni-le dă religiunea creștină! Cine ar fi crezut bunăoară — pe timpul prigonirilor — că religiunea creștină, pentru care s'au sacrificat mii și mii de oameni, de toate etățile, va ajunge religiunea ceadintăi în lume.

Conștiința dezvoltată înlătură multe pedici. Proverbul *Apa trece și petrele rămîn* caracterizează îndeajuns perseveranța și pestetot firea Romănilui.

Cîte greutateți ale vieții le îndură bietul Român, și le răzbește încălzit de dragostea țării sale. Vedem și din zbuciumul înstrăinaților, cît îi turmentă pe emigrați dorul de patrie, de vatra lui strămoșească, ce izbucnește în zicala românească „Fie pînea cît de rea“ ...

Prin educație i-se îndulcesc și lui zilele.

(București)

Ilie Bogdanu

Foiță originală.

Bocetele românești

de Dr. Iosif Popovici.

(Continuare)

Bocetele noastre sînt săgeți îndreptate contra morții. Pe lîngă toată fatalitatea, inima ce perde un iubit, și-a pierdut echilibrul credinței, și aici interesele atinse vorbesc. Muza noastră populară se revoltă și nu e meditativă ca a lui Lenau, care se adresează morții:

„Wenn's mir einst im Herzen modert,
Wenn der Dichtkunst kühne Flammen,
Und der Liebe Brand verlodert,
Tod, dann brich den Leib zusammen!

Brich ihn schnell, nicht langsam wühle;
Deinen Sänger lass entschweben,
Düngen nicht das Feld dem Leben
Mit der Asche der Gefühle“.

Moartea se întilnește foarte des în bocetele noastre; la Pop-Reteganul o întilnim pe pag. 33, 54, 84, 135, 137, 139, 143/4, 154, 160 și 169; la Marian pag. 497-500, 514, 528, 529, 535, 538, 541, 544, 548, 557, 565; la Papahagi pag.

977. În toate aceste locuri citate moartea abia odată e dreaptă, pînăcînd în povești aproape totdeauna. Locul acesta e la Pop-Reteganul p. 33.

Binecuvîntată moarte
Cu dreptate ești la toate,
Nu te temi nici de voinici
Nici de 'mpărați puternici.
De bogat nu i rușine
La cel calic încă vine,
De 'nțelepți nu se sfiește,
La cei proști încă sosește.

Aceste versuri sînt de sigur făcute de dieci, sau de vr'un dascăl; muza populară nu e în stare să producă așa ceva. Să pierzi ceva și să blagoslovesti pe acel ce ți-a cauzat pierderea, trebuie să fii tare nobil sau să ai inimă de filozof, ear nu de țaran materialist. În aceste versuri avem de a face cu vorbele din Peasna pe glas 5 „oare cine este împăratul sau ostașul, sau bogatul, sau săracul, sau dreptul, sau păcătosul“, ori cu Po-dobia pe glas 2 „Cine este săracul sau bogatul; cine este stăpînul, sau cine este slobozitul, au nu sînt toți cenușă“; forme detot curioase din Nirvana creștină. Aceste mîngăeri însă nu ne pot lecu sufletul bolnav și năcăjit. În celelalte locuri, citate din Pop-Reteganul, moartea e amară și tirană p. 54, e tirană p. 84, e veninoasă p. 135, e fără dreptate p. 137, 160, e înșălătoare p. 139,

n'are prietini p. 143, e nedreaptă și fără prietini p. 169. Dar

„Nici o moarte nu-î amară
Ca moartea de primăvară
Pe 'nfrunzitul codrului
Pe cîntatul cucului,
Pe ieșitul plugului....

Marian p. 497 și Pop-Reteganul p. 154

Tot în această stare sufletească e făcut și bocetul macedoromân pe care-l dau în traducere paralelă după col. Papahagi:

Un flăcău întors din străinătate

(Papahagi XXXIX p. 986)

Vini alăapta primăvară
Și-n viniș gione din xeană;
Locu tut tora dișlide,
Tine, gione, locu ti-nelide;
Pădurea tută vizeaște,
Gura ta, gione, amuțaște;
Puli toț cîntă n-afoară,
Gionile n-intră tu țară;
A lai gione, gione aleptu
Va i-ți spunu mine dreptu,
Ți-i nișanea ți fițes,
Ș-oelil tră totna li 'nclisês?
Gione aleptu, grea-n un zbor,
Si nu-n hibă ahăt dor;
Gione, mi fripsiș și me arzês
Cu aistă ninilă ți fițes.

Sosi frumoasa primăvară,
Și veniș, june, din străinătate;
Pămîntul tot acumă înflorește,
Pe tine, june, pămîntul te-'nehide.
Pădurea toată vuezte,
Gura ta, june amorțește.
Paserile toate cîntă afară,
Junele intră în țarină.
Drag voinic, voinic ales
O să-ți spuie eu drept,
Ce-i minunea, ce făcuși
Și ochil pentru vece închisês?
Voinic ales, vorbește-mi cu cuvînt
Ca să nu-mi fie așa dor.
Voinice m-ai fript, m-ai ars,
Cu această vemilă ce făcuși.

Progres pe terenul religios!

de Nicolae O. Brînzeu.

I.

Resfoind prin tomurile vechi ale venerabilei „Gazeta Transilvaniei”, aflui într'un număr (72) din anul 1845. o scrisoare foarte interesantă sub titlul: „Din Bănat”, în care „un mirean de legea gr. răs. ne-unită”, spune, că biserica răsăritului se vaită, că mulți dintre fiii ei se unesc cu cea dela apus. Raportează maideparte, că cum se aude așa „veste grea”, se trimit protopopi, arhimandriți, ba chiar arhieriei se ostenesc până la locurile unde turma a ră-tăcit, și-a pierdut cărarea. Și ce aud aci despre pricinile mutării? Despre dogme, despre cari prostul nici nu visează și care după legea de până acum gîndește, că toată legea se cuprinde în posturi și mătăni? Nu. De dogme nu-î nici vorbă, ci de vătături împotriva ștolei... Aici preotul bănațean, autorul scrisorii în chestiune, se plînge împotriva preoțimii de pe atunci, care nu-și împlinia chemarea. Scrisoarea culminează într'o observare, care dă mult de gîndit, și pe care în mod deosebit o relevaz aici: „La atîta număr de popi, *temnițele totuși sînt îndesate de binecredincioșii noștri*. La noi a ieșit zicala, că mai ușor poți fi popă, decît dascăl, și pentrucă *popa nu-î învățator, precum au fost Mîntuitorul, apostolii și ucenicii lui*...”

Același lucru — îl repetază după 62 ani d-nul I. M. Rosiu în „Progresul” Nr. 11 din 1907, sînt sigur, fără a cunoaște scrisoarea menționată. D-sa încă și azi trebuie să inziste, că „decît 4 preoți la un sat, mai bine unul harnic, un adevărat misionar — la 4 sate!” D-nul Rosiu arată, că numai în orașul său, în Biserica-Albă, numărul criminalilor atinge suma de 300, dintre cari jumătate — greu osîndiți: și toți sînt din neamul nostru, polecrit „creștin”...

Privind aceste 2 date, ieșite la un interval așa de mare, și totuși atît de asemănătoare, ne cuprinde o îngrijorare. Involuntar ne vine să exclamăm: cum, Doamne sfinte, să nu fie făcut poporul nostru în decurs de peste jumătate de veac niciun *progres pe terenul religios-moral*? Răspunsul crud, bazat pe trista realitate, este un categoric: *nu!*

Trist, din cale afară trist! Ce să fie cauza acestor stări și ce e de făcut în viitor, ca religia să-și reia rolul său natural în viața poporului nostru? Eată două întrebări, ce ni-se impun.

Explicarea stărilor de până acum ne-o dă istoria. Grație unui exclusivism grecesc în spirit și doctrine, în biserica noastră de prin veacul X. încoace, a încetat orice activitate misionară, orice cultură religioasă. Viața ei s'a restrins la niște ceremonii goale, fără cuprins, ca un arbore fără suc, ca un os fără măduvă. Eată soarta bisericii românești. Poporul nostru din Ardeal și Banat, în urma împrejurărilor grele, a ajuns acolo, că pela sfîrșitul veacului XVII. guvernul Ardealului raportează împăratului că: „neamul valahilor nu are religie, e plin numai de superstiții, fiind și altcum aplicat spre toate fărădelegile” (La Hurmuzaki, Doc. V. 536—8). Ear despre popii românești din același timp citim, că „în zilele de sărbători și Dumineca, după ce s'a terminat lîlurghia, citesc vorbiri dintr'o carte veche (cazanie) și nu pronunță nimic, ce nu e cuprins în ea, nici orice altceva, îndreptat spre credință sau moravuri, temîndu-se de aceia, ce se zice din partea poporului celorce fac astfel: „nu fi mai cuminte, decît această carte sfîntă; ce sînt aprobate, aceleasă ni-le citești, ce-î dela tine, ține-ți pentru tine...” (Nilles, Symb. 145—6.; Dobrescu, Fragm. 67). Într'atîta s'a pierdut urma propoveduirii cuvîntului dzeesc prin graiul viu al preotului și instrucției religioase, încît o asemenea încercare se consideră de un atentat împotriva rînduiei în biserică... Unirea ar fi fost menită să ne scoată biserica din amorteala ei tradițională, dacă nu-î puneau pedecă stăpîniile civile și agitațiile străinilor, așa, că afară de niște școli și afară de niște centre mai luminate, în masele poporului nu a putut produce nici o schimbare salutară în privința vieții religioase.

Despre tipurile visurilor.

Înainte de a examena cauzele visurilor, e delipsă să cunoaștem tipurile visurilor în general. Mai nainte cu jumătate de veac psihologii țineau visul de o „contrarietate polarică” a conștiinței. Cu aceasta au voit să spună, că pentru visuri nu sînt valide

legile, cari direguesc conștiința. Aceasta e fals. Avem să mulțumim înaintărei psihologiei moderne, că unele și aceleași legi, cari sînt valide pentru conștiință, sînt valide și pentru acele stări, chiar și în cazul cînd se abat dela cele normale. Stările anormale numai așa ni-le putem explica, dacă le supunem stărilor normale. Dacă imaginile visurilor se țin tot de aceleași legi, ca și imaginile omului treaz, atunci putem deduce, că între vis și trezire nu există nicio margine hotărîtă. Dacă ședem cu ochii închiși și dăm curs liber gîndurilor, atunci ne găsim într'o stare, care seamănă mult cu visul. Această stare se deosebește de gîndirea liberă prin faptul, că gîndirea nu se concentrează spre astfel de imagini, cari conduc la un punct hotărît. Cînd sîntem într'o astfel de stare atunci gîndirea se slăbește întrucîtva, imaginile urmează mai iute și gîndirea se paralizează cu încetul. Dacă se înmulțesc iritațiunile externe, și nu căutăm să ne eliberăm din această stare, atunci fără să observăm, deodată începem să visăm și apoi încetul cu încetul adormim. Din aceste se poate deduce, că visul abea se deosebește de conștiință.

Să vedem ce se plămădește în conștiința noastră atunci cînd ne gîndim la ceva. În starea aceasta întotdeauna se întîlnesc două funcții sufletești diferite.

Fiecare imagine născoceste o mulțime de alte imagini. Aceste imagini devin tot mai clare, cucît devine mai concentrată atenția, și așa ele ne conduc la scîpul hotărît. Această imagine din nou născoceste alte imagini și una pe alta se pot clasifica, fiind atenția mai concentrată, și așa mai departe, pânăcînd ne ajungem scopul. Pânăcînd imaginile ivite se urmează după legea asocierii, atenția mereu conduce, alege și împreună imaginile, cari conduc la alte imagine. Astfel ușor putem pricepe, că cu cît se slăbește atenția, cu atît mai puțin poate conduce și direge imaginile; și pecînd în somn a încetat a mai funcționa atenția, procesul de producere al imaginilor se succediază numai după legea asocierii de imagini.

Ce privește durata visurilor, cei mai mulți scrutaători sînt de acord, că visurile cele mai lungi foarte rar durează cîteva minute.

Radestock ne împărtășește visul unui francez, cu numele Mauchart: „Eram bolnav și zăceam în pat; mama era lingă mine.

Evoluția și Creațiunea

— Reflexii —

de AUREL POPOVICI.

Hipoteza lui Laplace, fără Dzeu, nu spune nimic. Da, înțeleg cînd se zice că s'a făcut așa și așa... cînd întreb însă că pentrucă?... în materie nu aflui răspuns. E absurd a zice dară că hipoteza lui Laplace eschide pe Dumnezeu din natură. Dincontră. Ea ne îndrumă logic la Dzeu. Însuși Newton zice: „Originea mișcării nu se poate explica din legea gravitațiunii”, și în scrutați a aflat cauza în Dzeu, chiar ca și Mädler, Flamaron, și alți astronomi din zilele noastre.

„Că de ce s'a făcut mișcarea aceasta în jurul osiei, este ascuns înaintea înțelesului nostru; dar cercetările științifice n'au ajuns la sfîrșit, și nu-î imposibil, că ne va putea desluși în privința aceasta.” „A aștepta un răspuns asupra unui lucru înafară de cadrele științelor empirice, este absurd”. Există și știință care explică cauza rotațiunii, — filosofia. Dar Büchner, Straus, Vladimirescu etc... mai bine nesocotesc știința decît să dea atențiune filozofiei. Despre ceice construiesc hipoteza lui Laplace — fără Dzeu, zice Fraas: „Știința obiectivă

*) Zice Büchner, cel mai neîmpăcat materialist, în opul său: Kraft u. Stoff p. 50.

recunoaște că despre începutul lucrurilor nu știe nimic, și nici n'are nădejde să afle cîndva ceva despre secretul primei existențe. Și geologii moderni țin pămîntul de un glob rupt din materia arzătoare a soarelui, împingînd astfel procesul dezvoltării până la gazuri, poate pentrucă gazul, după conceptul laicilor, este mai aproape de — nimica. În realitate însă nu profităm nici chiar dacă privim pămîntul dintru început ca o rachetă sburătoare prin univers.”

Hipoteza lui Laplace nu este dară nicîdecît încontra credinții. Și dacă știința naturală empirică va putea afla vre-odată modalitățile sigure, prin cari materia a ajuns în stadiul de astăzi, va fi acesta un rezultat strălucit al științii, un fruct enorm al minții omenești, pe care toți trebuie să-l primim cu bucurie și recunoștință, privindu-l cu satisfacție, pentrucă prin el am cunoscut un op măreț al Dzeirii, care prin Geneză nu l-am putut cunoaște.

Dar materialistii nu se pot împăca nicîdecît cu Dzeu. Lor nu le trebuie Dzeu; și pentru a-l face de prisos în lume, zic că: „materia e vecinică; creșterea plămădirea... durează vecinic” așa zice și dl Vladimirescu.*

Stabilită odată legea inerției, e foarte ușor de priceput, că a to mul vecinic e o absurditate.

*) Legea entropiei vom vedea că dezmente asertiunea aceasta.

Să vedem.

Substanța (chaosul) din univers, — dacă materia e vecinică — a fost la început ori în stadiul odihnei, ori în al mișcării.

Dacă presupunem că materia a fost în nemiscare la început, atunci — după legea fundamentală a fizicii — va fi trebuit să stea tot așa până în veci-vecilor, căci ladincontră, trebuie să presupunem în materie vre-o putere vie; și atunci s'a isprăvit cu fizica. Sau va trebui să zicem că s'a pornit mișcarea fără cauză; și atunci ne-am ciocnit cu legea cauzalității (nu există efect fără de cauză).

Dar materialistii făuresc cauze; dacă e de lipsă, zic că: în acel chaos s'au format rînd pe rînd anumiți simburî (centre) și din atracțiunea reciprocă a acestora, — conturbîndu-se echilibrul în chaos — s'a pornit mișcarea.* Ce se zice aici? — că s'a făcut mișcare. Dar din ce cauză s'a conturbat echilibrul?... Cum de materia, „vecinică”, care din veci a stat în nemiscare, deodată s'a presocotit... a făcut cum a făcut... și și-a pierdut echilibrul. Astfel trebuie să alerge acum, cine știe cîte nenumărate de milioane de ani. Așa-î trebuie! Dece nu s'a ogoit.

(Va urma.)

*) Asta o susținea și dl V. într'o convorbire privată.

CONVOCARE.

P. T. domniilor acționari ai „Căseii de păstrare“ societate pe acții din Sasca-montană se convoacă la a

XII-a adunare generală ordinară

ce se va ține în Sasca-montană **Duminecă, în 15 Marte 1908** st. n. la 2 ore d. a. în localul institutului

Obiectele de pertractare:

1. Raportul direcțiunii și subșternerea bilanțului. 2. Raportul inspecțiunii. 3. Stabilirea bilanțului, împărțirea profitului curat, votarea absolutului pentru direcțiune și inspecțiune. 4. Alegerea a 7 membrii în direcțiune pe 3 ani (§. 33 din statut). 5. Alegerea a 7 membrii în inspecțiune pe 1 an (§. 41 din statut). 6. Fixarea timpului pentru solvirea dividendei. 7. Decidere în privința ridicării capitalului social. 8. Modificarea statutelor. 9. Esmierea alor 2 membrii pentru verificarea procesului verbal.

Se atrage atențiunea domnilor acționari, că bilanțul cenzurat și aprobat de către inspecțiune, este pus spre vedere publică în cancelaria institutului. (§. 47 alinea 3 din statut).

Din ședința direcțiunii ținută la 24 Ianuar 1908.

Direcțiunea.

BILANȚ PRO 1907.

ACTIVA				PASIVA			
Cassa în număr	18140.73			Capital de acții	150000.—	159185	—
Cassa în număr la cassa poșt. reg.	14000.—	32140	73.	Capital încurs dela emisiunea III-a	9185.—	41285	92
Escompt de cambii		216599	—	Fond de rezervă		302721	33
Imprumut hipotecar		210797	—	Depunerî		165236	—
Credite camb. hip.		215901	—	Reescompt		2000	—
Casa institutului		6000	—	Cauțiune		56	—
Mobilier	1630.62			Dividendă neridicată		71	90
după amortizare	163.62	1467	—	Interese după capitalul vărsat în em. III.		8410	50
Efecte		4690	—	Interese transitoare		20526	11*
Realități		2666	94	<i>Profit curat</i>			
Spese de protest		52	19				
Diversi debitori		241	87				
Anticipațiuni		105	—				
Interese restante		8832	03				
		699492	76			699492	76

PROFIT ȘI PERDERE.

DEBIT			CREDIT		
Contribuțiune după interese de dep. capit.	1502	48	Interese de escompt	20249	50
Contribuție după interese de dep. ridicate	25	17	" " împrumut hipotecar.	14723	53
Contribuție erarială și comunală	5119	49	" " credite camb. hipot.	16310	35
Interese după dep. capitalisate	15026	65	" " întârziere	1018	64
Interese după dep. ridicate	269	76	Spese de întabulare și de emisiune, proviziuni și diverse alte venitete dela real. și efecte	9456	03
Interese de reescompt	12575	22			
Tipărituri	403	03			
Porto	83	97			
Reparaturî de cortel	19	20			
Competință de timbru	64	28			
Spese de manipulare	1051	84			
Salare	4751	33			
Amortisare din mobilier	163	62			
Anonț	104	—			
Interese după capitalul vărsat în em. III-a	71	90			
<i>Profit curat</i>	20526	11			
	61758	05		61758	05

Sasca-montană, la 31 Decembre 1907

Dr. Ales. Coca m. p.
director.

Emanuel Bărăbaș m. p.
contabil.

DIRECȚIUNEA:

I. Chirillă m. p.

S. Vițian m. p.

Pavel Corcan m. p.

Stefan Jucu m. p.

Subsemnata inspecțiune am examinat bilanțul prezent, contul profitului și al perderilor, și confrontându-le cu registrele principale și auxiliare ale institutului, le-am aflat corect și exact conduse.

INSPECȚIUNEA:

Simeon Luca m. p.
președinte.

Ioan Groșian m. p.

Pavel Vițian m. p.

George Tiffa m. p.

George Sola m. p.

Teodor Ilana m. p.

*) Împărțirea profitului curat de C. 20526.11: 11% dividendă acționarilor C. 16500; 6% fondului de rezervă C. 1231.56; tantiemă direcțiunii, inspecțiunii și oficianților C. 1235.34; remunerațiuni, pentru scopuri de binefaceri și culturale 1559.11.

146 sz. 1908. vgrhtó.

Arverési hirdetemény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a fehértemplomi kir. törvényszéknek 1907. évi 12912 számú végzése következtében Dr. Cnrnean Péter ügyvéd által képviselt Spärger Hermann javára Orza E. cég ellen 1158 kor. 57 fill. s jár. erejéig 1907. évi november hó 27-én fogantatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 1169 kor. 60 fill.-re becsült következő ingóságok, u. m.: bolti cikkek és felszerelések, házi butorok és 1 motor cseplő és őrlő garnitúrából az adós cézét illető 1/5 része nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a szászkabányai kir. járásbíróság 1907. évi V. 671/7 számú végzése folytán 1158 kor. 57 fill. tőkekövetelés ennek 1907. évi január hó 15-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 255 korona 89 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig Illadián az aleres lakáson leendő megezközlésére **1908. évi február hó 18-ik** napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. törvényzikk 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőknek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adadni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltek.

Kelt Szászabányán 1908 évi február hó 6. napján.

Nádasky György

kir. bír. végrehajtó.

8522 sz. tlkvi 1907.

Árverési hirdetményi kivonat.

Az oravicabányai kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóság azonnal közhírré teszi, hogy Lázár Szilárd végrehajtatónak Szima Pável é tsa végrehajtást szenvedők elleni 211 kor. tőke követelés és jár. iránti végrehajtási ügyében az oravicabányai kir. járásbíróság területén fekvő Majdán községi 24 sz. tjkvben 24 hrsz. 92 ösz. belsőségre, 901 hrsz. belsőségre 1519, 1527, 2232, 2502, 2503 alatt foglalt és Szima Pável nevén irt 1/2 résznyi juralékra 802 korona, ugyanazon tjkvben Szima Pável nevén irt 1/2 résznyi jutalékára a †685 hrsz. birtoktestre 6 korona, † 704 hrsz. birtoktestre 5 korona, † 708 hrsz. birtoktestre 2 kor. 50 fillér, † 882 hrsz. birtoktestre 13 korona, † 1845 hrsz. birtoktestre 46 kor. 50 fill. kikiáltási áron az árverést elrendelte és hogy fentebb megjelölt ingatlan az **1908. évi márczius hó 7-ik** napján d. e. 9 órakor Majdán községi házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is el fognak adadni.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10% vagyis 88 kor. 20 fill., 60 fill., 50 fill., 25 fill., 1 kor. 30 fill., 4 kor. 65 fill. készpénzben vagy az 1881. évi LX. tcz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333 sz. alatt kelt igazságügyi miniszter rendelet 8-ik §-ában kijelölt óvadékképes papirban a kiküldött kezéhez bánatpénz gyanánt letenni, vagy annak a bíróságnál előleges elhelyezésről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Oravicabányán a kir. járásbíróság mint tlkvi hatóságnál 1907 évi december hó 20-án.

Kerekes, kir. aljbiró.**La Tipografia „Progresul“****din Oravița**

se află de vânzare tot felul de tipărituri bisericesti, școlare, advocaționale și comunale.

Tot aici se pot comanda și ornate bisericesti.

„PLUGARUL“
societate pe acții din Cacova

dă

6%

și plătește și darea după depuneră.

Cea mai veche prăvălie
în Oravița.

Articole de băcănie,
coloniale, galanterie,
văpseli, spirituoase,

* * bumbacuri * *

Luminări pentru biserici

Deposit de făină

Serviciu conștințios.

Reclam bunăvoința Românilor.

Cu toată stimă

IUSTIN VELCEANU.**Demetriu Boitor**

architect-întreprinzător

— ORAVIȚA. —

Primește orice lucrări de edificare, anume
Planuri, proiecte de spese, zidiri
și conducerea astorfel de lucrări pe lingă
prețuri moderate.

ALEXA PERIANU

Cea dintii croitorie modernă în

— ORAVIȚA —

Pentru saizonul de primăvară

Ștofe englezești franceze, de prima calitate.

Croii ireproșabil.

Confecționează și tot felul de reverenți preo-
tești, după cerință în orice fazon.

Prețuri solide.**IOSIF NEDICI**

Oravița-rom.

Podrum renumit cu beuturi curate
Vinuri escelente.**Otonelio și Muscat-Hamburger** în mic 1 cor.,
în mare, dela 5 L. însus 90 fil. L.**Silvorum** din 1901 cu 2 cor. L.**Răchie** nouă prefriptă cu 1.60 cor. L.**Răchie** de prună curată — garantat — în mic
1 cor. L., în mare cu 70 cor. Hectolitru.**Spirit** de prima calitate (dintr'un L. se pot face
5 L. de 7 1/2 graduri, și 4 L. de 9 graduri)
à 1.72 cor.**„SENTINELA“**institut de economii și credit
ca societate pe acții

în Satul-nou (Réva-Ujfalu)

efectuește toate operațiunile de bancu
și primește depuneră spre fructificare că
5 1/2% interese, plătind institutul și darea
de 10% după întetese. La cerere se trimit
deponenților și cecuri poștali cu cari se
trimit bani fără a plăti porto la poștă.
Satul-nou, în 31 Decembre 1907.

Direcțiunea.

Cine doretse să facă o călătorie de
plăcere ieftină, bună și iute

în 6 zile
la America(Statele unite, Canada și Argentina), acela
să ceară îndrumări în românește dela**Falk și Comp.**

(secția românească)

Hamburg

Strada Raboisen 30.

Casa Nr. 288din Oravița-mont., vi -avis de
negustorul Nic. Pocreanu**e de vânzare.**

A se întreba la proprietarul: notar Mina
Nemoianu (Chiuchici) ori la Redacția noastră.

Am visat de pe vremea revoluției, eram de față la luptele sîngeroase. M'au citat înaintea tribunalului marțial, am văzut pe Robespierre, pe Marat, pe Fouchier-Tinvielle și pe toți ceilalți, cari și-au făcut renume în zilele sîngeroase. Am disputat cu dînsii, și după multe lucruri, despre cari nu-mi aduc bine aminte, m'au condamnat la moarte. Într-o mulțime de oameni m'au transportat pe un car la locul de executare. Am pășit pe eșafod și călăul m'a legat de o scîndură, barda a căzut și am simțit cum mi-se dispică capul de corp. Atunci m'am deșteptat în cea mai crîncenă frică. Am văzut, cum s'a desprins o scînduriță dela pat, care, tocmai ca o bardă, m'a nimerit în ceafă. Și mama adevări, ca atunci cînd m'am deșteptat, în minutul acela s'a despîcat și scîndura.

De aici se vede că unul și același iritament poate fi cauza visului și a deșteptării. Cum poate fi aceasta posibil? Înainte de toate avem două probleme de dezlegat. Mai nainte cum poate fi începutul unui simțămînt, precum și finea unui vis cum se poate produce, și cum poate fi totodată ultima legătură a visurilor. A doua întrebare este, că cum se poate produce, în timp atît de scurt, o astfel de imagine, chiar la începutul iritațiunii și ne deșteptăm într'un timp atît de scurt.

Dr. I. Fometescu

(Va urma).

Felurimî.

Leac în contra beției. Dacă cineva s'ar lua după numărările anunțuri din gazete, ar ajunge la convingerea, că patima beției este ușoară de lecut, și că cu puțină osteneală se poate stîrpi răul din lume. De multă vreme deja știința medicală se ocupă și încearcă mereu diferite substanțe, cari ar putea pune frîu acestei patimi primejdioase, precum stricnina, strofantus etc. niște substanțe, cari trebuiesc prescrise cu multă băgare de seamă de însuși doftorii, căci altfel poate omorî pe bolnav.

În aceste puține rînduri este vorba despre leacurile beției din alt punct de vedere. Patima beției e un viciu moral, care se manifestă prin lipsa de energie, prin brutalitate, cruzime și alte defecte. Cel care cade victimă beției, e ca și morfinomanul; în multe cazuri e nevoie să întrebuițăm mijloacele cele mai extreme și mai energice pentru a putea vindeca aceste ființe nenorocite.

Cîteva cazuri citate aci ne vor arăta cum poporul își ajută în asemenea împrejurări.

Un părinte de familie căzuse în ghiarele beției. Din această pricină, nevasta și copilul îi zăceau în neagră mizerie. Ascultînd sfatul unei babe, nevasta bețivului spălă cu răchiă fața unui mort, care murise acolo în sat, și dase apoi acel rachiul de băut barbatului ei — zicîndu-i-se că rachiul ce udase fața unui mort, e un leac bun contra beției. Bețivul nostru aflînd ce băutura gustase, speriat, vărsa într'una, și de atunci n'a mai băut nimic altceva, decît apă.

Fie că închipuirea jucase aici un rol însemnat, fie că rachiul căpătase gust deosebit, destul că mijlocul acesta l-a vindecat. Nu e însă un mijloc care întotdeauna ar putea scăpa pe alcoolicii de patima beției.

Dealtfel e bine să recurgem de multeori la mijloace, cari influențează în mod energetic asupra moralului. Dar cel mai bun leac în contra beției este internarea bolnavului, pentru un timp oarecare, într'o casă de sănătate, unde nu primește nicîo altă băutura, decît numai apă, și unde medicul, cum și mediul încunjurător, caută de a schimba moralul pervertit al alcoolicii.

CRONICA.

În biserica catolică din localitate se dă în fiecare Marți pine gratuită săracilor, fără desclînire de neam și confesie, din banii adunați în chervana Sîntului Antoniu. În fruntea acestei chiverniseli filantropice e marini moasa doamna Dr. Méhes.

Concertul, împreună cu reprezentație teatrală, al Reuniunii gr. cat. de cîntări „Concordia” din Oravița rom., a reușit pe deplin. Prestațiunile acestui chor vestit sînt bine cunoscute publicului rom. din aceste părți. Dirigentul său, învățătorul Ion Bogdanu, a secerat în mai multe părți laude binemeritate. Barem atîta, după o muncă uriașă, cheltuită cu atîta dragoste de neam.

La Secaș, grație nobilului avînt sufletesc al preoților rom. d'acolo, s'a dat prima producție a chorului reunit ort. și catolic, sub conducerea bravului țaran Nicolae Vucu. Într'un ceas bun!

La Maidan doi frați gemeni s'au mînat din vorbă într'un birt. Unul i-a tras o palmă celui-lalt. Cel palmuit a scos cuțitul și a junghiat pe frate-său geamăn. Infiorător!

La Cacova, o comună frunțasă lîngă Oravița, încă s'a ridicat salarul ambilor învățători la minimalul legal. Incurînd vom începe a arăta cu degetul comunele nepăsătoare.

Influența în descreștere.

De seară petrecere cu joc la Ciclova mont. Mîine seară concert la Oravița rom. și Broșteni. Concertul din Ticvaniul mic s'a aminat.

La balul pompierilor noștri, binecercetat, au reușit bine și producțiunile diletanților, între cari menționăm și cooperația tamburașilor — Sirbi.

Intrebăm pe vecinii noștri din Ticvaniul mare: ce-i cu pornirile lor culturale, vestite lumii cu atîta însuflețire.

În ședința plenară de Joi a „Oravicianei” s'au hotărît cele delipsă pentru adunarea generală din 19. Marte c.

Comuna bis. din Petrovasela a votat 200 cor. pentru biserica din Verșeț. Bravo!

Obiceiurile din școala veche nu se mai potrivesc pentru vremea de acum, cu mijloace didactice perfecționate, cînd educația se face cu blîndeță, nu cu bătaia și cu batjocurirea școlariilor. Cine nu izbuteste cu buna, n'are vocație; să nu stea la catedră. Vom combate tirania școlară, dacă e delipsă, nu numai prin aluzii.

Foiletonul publicistului T. Filepescu asupra Românilor din Serbia, apărut în „Tribuna” Nr. 23 și 24, e absolut interesant.

Răvașul din Cluj Nr. 2 a apărut cu un sumar bogat și instructiv.

Revista Bistriții publică un articol de îndrumare asupra „Teatrului nostru”, o chestie importantă, asupra careia vom reveni și noi mai dinadins.

Într'un grup de neînțelegători s'a comentat deandarătelea stilul și ortografia „Progresului”. Invităm pe orcine, cititor-necititor al nostru, să ne arate, în public, dacă cunoaște, cărări mai bune. Primim cu smerenie orice povețe, orice critică, fie cit de aspră, dacă nu seamănă a critica ce a făcut-o, în glumă, unul dintre animalele adunate odată spre a-și arăta reciproc scăderile. Dealtfel incurînd vom publica din peana unui colaborator al nostru un articol „despre critică”.

Am ajuns a nu avea nici pe cine să mai întrebăm despre luminația electrică a orașului nostru, osîndit la robia întunericului.

În Sighetul-Marmației a fost spinzurat Duminecă Abraham Huss, capetenia unor țilhari, cari au jăfuit în eara anului 1906 banii dintr'o

trasură de postă, omorînd birjarul și pe jandarmul de pază. Cînd s'a apropiat călăul de el ca să-l agațe în furci, a îngînat, cu ochii plini de lacrimi: „Șema Israel! pe jidovește: Auzi Israile, și și-a dat sufletul, ear tovarășii lui criminali au fost aruncați în robie grea, unii pe viață, alții pe 5—10 ani.

Trei ofițeri, aeronauți din Frankfurt a. M., izbiți de nesiguranța văzduhului până în părțile noastre, s'au slobozit norocos cu balonul între Biserica albă și Roșia, nimerind, înghețați de frig, într'o țiglarie, de unde și-au luat drumul, cu trenul, îndărăt către casă.

Administrator al protopresbiteratului Bocșa mont. a fost numit preotul Petru Ieremia din Călnic.

Protopop la Sibiu a fost ales Dr. Ioan Stroia din Seliște.

Pensia învățătorilor, potrivit unei hotărîri a Judecătoriei administrative, e a se socoti dela începerea funcțiunii, nu numai dela termenul înscrierii la fondul de pensii.

În Ciclova rom. un țaran a cerut într'un han de 3 cr. rachiul și de 3 cr. camfor. Înlloc de camfor i-s'a dat, din greșală, sărăcică. Cum a beut — nenorocitul, a murit în chinurile otrăvirii.

Reuniunea rom. de cîntări și muzică din localitate aranjează la 8 Marte c. un concert împreună cu tombola. Damele rom. sînt rugate și pe calea aceasta a contribui cu obiecte pentru tombola.

D-șoara Elena Pavlovici, escelenta noastră cîntăreață, a secerat mare aplaus la un concert în Timișoara.

De seară serată cu punch a Societății damelor în localul Casinei germane.

Mulțumită publică.

La concertul, aranjat de chorul vocal rom. din Petrovaselo, a binevoit a suprasolvi: d-na Liubița Milicevic 2 coroane; d-șoara Iconia Borca 6.40 cor.; Ivan Knoll 10 cor.; Vasile Smederevaț 10 cor.; N. A. Jovanovic 9.60 cor.; Teodor Cioban (St.-Miha) 6.40 cor.; Ioanichie Neagoe, Sebastian Hahn, Solomon Isac, Nicolae Marsch cite 5 cor.; Ștefan Popa (Seleuș) 3 cor.; Pavel Secheșan 3.20 cor.; Petru Stoica (Satunou) 3.20 cor.; Dr. Alex. Andressi 3.20 cor.; Pop (Satunou) 2.20 cor.; Romul Theorean inv. 2 cor.; Dr. Gheorghe Zăria (Panciova) 1.20 cor.; Ștefan Kernst 1.20 cor.; Pompiliu Burz, Ivan Buchner 1.20 cor.; Ilie Zagaicean 80 fil.; Vasile Iacșa, Ivan Țințariu, Trifu Țințariu, Simeon Gede, Petru Barbeși, Lazar Penția, Ilie Bojin, Nicolae Musta, Ilie Meda, Costa Iovanovic, L. Bogar, Theodor Anca, Nicolae Pența cite 20 fil. Le mulțumim din inimă și pe calea aceasta.

Romanpetre (Petrovaselo) 5. Februar 1908.
Nicolae Țințariu, secretar. Trifu Jivcu, casier.
Ioanichie Neagoe, președinte.

Poșta Redacțiunii.

T. Ț. București. Primit. Salutări!
Dan. Nu putem repeta același subiect.
M. D. Sasca. E binealcătuită, dar din alte cauze credem că e mai bine să n'o publicăm.
E. N. Racașdia. Primit. Se va publica cînd îi vine rîndul.

C. Forma, de, s'ar mai putea netezi, dar fondul nu ne îngăduie. E prea gol.

„Mai mulți oameni de omenie” din C. Sinteți în rătăcire.

I. O. Cultivarea se face întăi prin citit. Faci rău că nu abonezi foaea, dacă nu-ți publicăm poezia.

Poșta Administrațiunii.

R. M. și P. Abonamentul e a se plăti înainte. Înavea — chestie de încredere.

Editor-proprietar: Gheorghe Jianu.
Redactor responsabil: Alexandru Purgariu.

